

आरोग्य सेविका, अंगणवाडी कार्यकर्ती व
आशा स्वयंसेविका यांच्या समन्वयाने सेवा
प्रदान करणे.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: साआवि-२०१७/प्र.क्र. ७६ /आ-७
१० वा मजला, गो. ते. रुग्णालय संकूल इमारत,
नवीन मंत्रालय, मुंबई ४०० ००१.
दिनांक : ७ डिसेंबर, २०१७.

वाचा :- राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे यांचे पत्र क्र.राकुकका/बाल आरोग्य-१५ (क)/ AAA
GR बाबतचे पत्र/५४१७४-७६/२०१७, दिनांक २४ ऑगस्ट, २०१७.

प्रस्तावना :-

गाव पातळीवर आरोग्य सेविका, आशा स्वयंसेविका व अंगणवाडी कार्यकर्ती यांचे मार्फत आरोग्य व पोषण सेवा देण्यात येत असून त्यांच्यामध्ये समन्वयाचा अभाव व अहवालाची पध्दती यामध्ये भिन्नता दिसून येते. विशेषतः माता व बालकांना पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांच्या निर्देशांकामध्ये भिन्नता दिसून येते. सदर भिन्नता दूर करण्याकरीता आरोग्य विभाग व एकात्मिक बाल विकास योजना विभागाशी संबंधित असलेल्या या तिन्ही सेवा देणाऱ्या कार्यकर्त्यांमध्ये समन्वय आणण्याच्या दृष्टिने AAA (ANM/AWW/ASHA) ही कार्यप्रणाली विकसित करण्यात येत आहे.

सार्वजनिक आरोग्य विभाग व एकात्मिक बाल विकास योजना यांचे बहुतेक लाभार्थी साधारणतः ० ते ६ वर्षातील बालके, गरोदर व स्तनदा माता, किशोरवयीन मुले-मुली इत्यादी समान असून या लाभार्थ्यांना ग्राम पातळीवर आशा, अंगणवाडी सेविका व आरोग्य सेविका हे कर्मचारी विविध सेवा देत असतात. या आरोग्य सेवा अंगणवाडी केंद्र व आरोग्य उपकेंद्र इ. ठिकाणी तसेच, घरोघरी फिरून सेवा देत असतात. या सर्व सेवा दिल्याच्या नोंदी ग्राम पातळीवर कर्मचाऱ्यांकडे विविध नोंद वह्यांमध्ये ठेवल्या जातात. त्यामुळे अहवाल नोंदीमध्ये तफावत आढळून

येते. सदर तफावत दूर करण्यासाठी दोन्ही विभागाकडून पुरविण्यात येणाऱ्या समान सेवांची माहिती ही दोन्ही विभागांच्या अहवाल नोंदवहीमध्ये तसेच, अहवालामध्ये समानता असणे आवश्यक आहे. पालघर जिल्ह्यातील कुपोषणामुळे होणारे बालमृत्यू टाळण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या राज्य कृती दल समितीच्या बैठकीमध्ये या दोन्ही विभागातील माहिती समान असणेबाबत चर्चा झालेली आहे.

आरोग्य सेविका, अंगणवाडी कार्यकर्ती व आशा स्वयंसेविका यांच्या समन्वयाने सेवा प्रदान करणे तसेच, त्यांच्यामध्ये समन्वय आणण्याच्या दृष्टिने AAA (ANM/AWW/ASHA) ही कार्यप्रणाली विकसित करण्याबाबतचा शासन निर्णय पुढील प्रमाणे निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

- सद्यस्थितीत सार्वजनिक आरोग्य विभाग व एकात्मिक बाल विकास योजना या विभागांमध्ये चालू असलेल्या विविध कार्यक्रमांची माहिती एकमेकांना पुरविण्यात येवून समन्वयाने दोन्ही विभागांच्या अहवाल प्रणालीमध्ये सारखेपणा आणावा.
- गावाचा नकाशा तयार करून, तो प्रदर्शित करावा व त्याचा दैनंदिन कामात उपयोग करावा.
- आरोग्य सेविका, आशा स्वयंसेविका व अंगणवाडी कार्यकर्ती यांचे नियमित गृहभेटीचे वेळापत्रक तयार करावे व त्यानुसार नियमित गृहभेटी कराव्यात.
- आरोग्य सेवा सत्राच्या यशस्वी आयोजनासाठी तसेच, दोन्ही विभागामार्फत माता व बालक यांना देण्यात येणाऱ्या विविध सेवांकरीता आरोग्य सेविका, आशा स्वयंसेविका व अंगणवाडी कार्यकर्ती यांची नियमितपणे एकत्रित मासिक बैठक आयोजित करण्यात यावी.
- आरोग्य सेविका, आशा स्वयंसेविका व अंगणवाडी कार्यकर्ती यांच्या कामाचे आरोग्य सहाय्यक / सहाय्यिका गट प्रवर्तक व मुख्य सेविका यांना सहाय्यक पर्यवेक्षण (Supportive Supervision) करण्याकरीता समान पध्दती विकसित करावी.

वरील उद्देश साध्य करण्यासाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना परिशिष्ट क्र. १ ते ८ मध्ये नमूद केलेल्या आहेत. (परिशिष्ट क्र. १ ते ८ सोबत जोडण्यात येत आहे.)

सदर बाबतची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी जिल्हा पातळीवर जिल्हा आरोग्य अधिकारी व उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना यांची राहिल. तालुका स्तरावर बाल विकास प्रकल्प अधिकारी व तालुका वैद्यकीय अधिकारी यांची राहिल.

प्राथमिक आरोग्य केंद्र स्तरावर वैद्यकीय अधिकारी, प्राथमिक आरोग्य केंद्र व मुख्य सेविका (पर्यवेक्षिका) यांची राहिल.

प्राथमिक आरोग्य केंद्र, तालुका, जिल्हा, राज्यस्तरावर नियमितपणे समन्वयाने या शासन निर्णयातील सूचनांची अंमलबजावणी होत आहे याबाबत किमान ३ महिन्यातून एकदा दोन्ही विभागातील अधिकाऱ्यांनी संयुक्त आढावा घेवून खात्री करावी. जेथे त्रुटी आढळून येतील त्यांचे निराकरण करण्यासाठी मार्गदर्शन, पाठपुरावा व संनियंत्रण करावे.

सदर शासन निर्णय महिला व बाल विकास विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७१२०७११५२०८८५१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(पं. खं. जाधव)

महाराष्ट्र शासनाचे अवर सचिव

प्रत,

१. मा. मंत्री (सार्वजनिक आरोग्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. राज्यमंत्री (आरोग्य) यांचे खाजगी सचिव.
३. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. प्रधान सचिव (महिला व बाल विकास विभाग), मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव (ग्राम विकास विभाग), मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव (पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग), मंत्रालय, मुंबई
७. आयुक्त आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, मुंबई.
८. संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई
९. अतिरिक्त संचालक, राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे.
१०. निवडनस्ती (आरोग्य -७) .